

● Siemon Reker

TOAL PROAT

Beulen

Van wie hebt u uw taal geleerd? Ik heb de vraag alvast ook aan wat anderen gesteld, dus weet ik dat uw antwoord naar alle waarschijnlijkheid luidt: van mien ol lu. Heel voorzichtig beweer ik dit: zou het misschien ook anders kunnen zijn?

Wat gebeurt er namelijk met iemand die verhuist van de ene naar de andere streek in Groningen. Laten we een denkbeeldig gezin (met jonge kinderen) nemen uit Onstwedde dat op zekere dag verhuist naar Den Aniel. We nemen een ideale situatie, waarbij de ouders de kinderen dialect leren spreken (jazeker) en ze blijven jarenlang in Noord-Groningen wonen. Onder normale omstandigheden gebeurt dan met de taal het volgende: van de ouders blijft de omgeving hun leven lang zeggen dat ze zeker van elders komen, maar de kinderen gaan „Nansters” spreken, de taal van Den Aniel. Het hangt vooral van de leeftijd af, waarop iemand in een nieuwe omgeving arriveert; hoe jonger hoe sneller de taalpassing plaats heeft, hoe ouder des te minder verandert er. Vandaar dat ik opper: we leren de taal in de eerste plaats van onze omgeving.

Zouden alleen maar onze ouders ons onze taal bijbrengen, dan zouden allerlei taalgrenzen in Groningen en Drenthe allang verdwenen moeten zijn. We zouden dan niet meer kunnen zeggen dat je aan iemand z'n taal kunt hoorn waar die weg komt.

Er bestaan dus nog altijd tal van taalgrenzen in Groningen. Interessant is dan deze vraag: lopen er ook taalgrenzen precies gelijk met provinciegrenzen? Zijn er voorbeelden op grond waarvan we kunnen uitmaken of iemand uit bijvoorbeeld de Drentse Veenkoloniën afkomstig is dan wel uit de Groninger? Zolang collega Kocks en ik niet hetzelfde onderzoeken en zo-

lang hij stopt bij de Groningse grens en ik bij de Drentse, zolang is dat niet vast te stellen. Maar het toeval wil ook wel 'es een handje helpen.

Temidden van allemaal Groningers, meldden zich ook een handjevol Drenten aan als correspondent van mij. De meesten kwamen daar rond voor uit, één persoon niet. Die suggereerde een echte Groningse te zijn, ook al woonde haar ouders hun leven lang in Drenthe en woonde ze met haar 28 jaar nog maar één jaar in Groningen. Ze schreef desondanks het dialect van (laten we zeggen) Musselkanaal te spreken. (Als het u verder op een dwaalspoor kan brengen: het kan ook een „hij” geweest zijn). Die gegevens zijn van belang, want op de eerste de beste vragenlijst die zij (of hij) ingevuld terugstuurde, viel ze op één klein onderdeel als Drentse door de mand. Ze antwoordde namelijk op deze vraag „Wat zegt u tegen 'hard roepen'”: 'beulen'. Dat woord 'beulen' staat niet in het woordenboek van Ter Laan, ik kende het niet als Gronings woord. Collega Beugels van het Drentse Woordenboek (hij is de bedenker van het woord Toalproat) heeft voor me uitgezocht, hoe dat in Drenthe zit met 'beulen': het heeft twee betekenissen, namelijk loeien en hard roepen. Het komt eigenlijk in heel Drenthe voor, met uitzondering van een heel smal strookje juist langs de oostgrens met Groningen!

Later bleek, dat deze beulen-grens net niet helemaal samenviel met de provinciegrens: twee informanten uit Ter Apel gaven het woord op dezelfde vraag in hun antwoord. Dank zij die Ter Apelders eigen ik me "beulen" nu toe als een Gronings woord, dat in de toekomst maar moet worden opgenomen in een bewerking van Ter Laan. Daarin kan ook wat duidelijker worden beschreven dan nu het geval is, hoe elders in Groningen geschreeuwd wordt. Dat is een verhaal apart: volgende keer